

PROTOKOLL

10. aprill 2017 nr 1.11-1/7

Põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu

Algus kell 11.30, lõpp kell 14.00

Juhatas: maaeluminister Tarmo Tamm

Protokollis: põllumajandusturu korraldamise osakonna põllumajanduse otsetoetuste büroo peaspetsialist Ragni Koitmaa

Võtsid osa: Tarmo Tamm, Illar Lemetti, Toomas Kevvai, Mait Klaassen, Indrek Laas, Marko Gorban, Jaak Läänemets, Kalle Liebert, Sirje Potisepp, Einar Pärnpuu, Raul Rosenberg, Kalmer Visnapuu, Kalle Reiter, Lembit Paal, Vahur Vingisaar

Puudusid: Signe Sarah Arro, Aivar Kallas, Jaan Kallas, Kaie Koskaru-Nelk, Aavo Mölder, Tiit Niilo, Kristjan Piirimäe, Vahur Tõnissoo, Martin Repinski, Liia Lust.

Kutsutud: Roomet Sõrmus, Ann Riisenberg, Jaanus Hämmal, Britt- Marena Tiikmaa, Madis Pärtel, Olavi Petron, Taavi Kand, Sigmar Suu, Erkki Miller, Ragni Koitmaa, Reno Paju, Liisa Vipp, Gerit Dreyersdorff.

Istungi päevakord:

1. Sissejuhatus Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika tuleviku teemalistele aruteludele.
2. Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise programmi tutvustus.
3. Euroopa Komisjoni algatatud avalik konsultatsioon ühise põllumajanduspoliitika ajakohastamine ja lihtsustamine – arutelu vastavalt lisatud küsimustikule.
4. Ülevaade Euroopa Komisjoni ettepanekutest neonicotinoidide heakskiidu tingimuste muutmise osas.
5. Muud küsimused.

T. Tamm: ettepanek päevakorra muudatuseks. Ülevaade Euroopa Komisjoni ettepanekutest neonicotinoidide heakskiidu tingimuste muutmise osas tõstame esimeseks punktiks.

1. Ülevaade Euroopa Komisjoni ettepanekutest neonicotinoidide heakskiidu tingimuste muutmise osas - ettekande tegi Gerit Dreyersdorff.

T. Tamm: Kuidas on prognoosid, mida KOM teeb?

G. Dreyersdorff: KOM võtab mitte ainult antud ettepanekute puhul, aga ka üldiselt Euroopa Toiduohutusameti arvamusi aluseks, kuid raske on prognoosida. Tõenäoliselt need piirangud võidakse kehtestada.

T. Tamm: Millal? Kas kohe?

G. Dreyersdorff: Kui eelnõu ettepanekud võetakse vastu, siis jõustub see 20 päeva pärast Euroopa Liidu Teatajas avaldamist ja liikmesriikidel on siis 6 kuud aega, et seda vastavalt kohaldada.

T. Kevvai: KOM tuleb välja keelamise ettepanekuga ehk siis see tähendab seda, et alates järgmisest vegetatsiooniperioodist ehk 2018. aastast on nende preparaate kasutamine kogu Euroopas keelatud. Kõnealused piirangud ei välista erilubade välja andmist, kuid seda peab KOM-ilt täpsemalt järele küsima ja ei saa välistada, et erilubade välja andmise tingimused võivad muutuda.

T. Kevvai: meie kõige suurem väljakutse enne järgmist vegetatsiooniperioodi on võimalike alternatiivide, olgu integreeritud taimekaitse erinevate võtete selgitamine või uute preparaate registreerimine.

G. Dreyersdorff: uute preparaate registreerimise on aeganõudev protsess.

T. Kevvai: Viimasel ajal on palju paralleelseid teemasid, on ka ka glüfosaadi teema üleval ning Euroopa Kemikaaliohutusamet on jõudnud teaduslikule järeldusele, et glüfosaadi osas ei ole ohtu. Lisaks endokriinsüsteemi häirivate ainete temaatika on ka üleval. Eesti on olnud positsioonil, et me toetame teaduspõhist otsust ning kui siin on teaduspõhine otsus see, et tuleks keelustada, siis me toetame keelustamist ja glüfosaadi osas on teaduspõhine otsus, et ohtu ei ole inimestele ja keskkonnale, siis seal toetame heakskiidu pikendamist. Selline on põhimõte, millest oleme kinni pidanud ja selgitus selleks, et oleks arusaadav, kuidas Eesti oma positsioone kujundab.

T. Tamm: Kes Eesti positsiooni kujundab ja milline see oleks?

T. Kevvai: Positsiooni kujundab Maaeluministerium koos partneritega. Endokriinsüsteemi häirivate ainete osas toetame KOM-i, kuna nende arvamus põhineb EFSA hinnangul. Positsioonide põhjendamisel oleme järjest rohkem kaasanud nii Eesti Maaülikooli kui ka teisi teadus- ja arendusasutusi enda positsioonide põhjendatuse analüüsimiseks ja toeks.

R. Rosenberg: Neonikotinoidide kasutamisel on oht mesilastele, kas on uuritud ohtu ka inimestele läbi preparaate jääkide sisalduse mees. Eestis on ka muid korjealasid, näiteks metsad, aasad, rohumaad. Väike osa on vaid sellist põllumaad, kus mesilased korjavad. Euroopas on üldiselt pilt vastupidine. Me võiks sellele rõhuda. Kolmas küsimus on see, et kulud suurenevad, aga kui palju need kulud suurenevad, sest siin on tegemist terve ahelaga (ümbertöötused). Rapsi välja lülitamine ja jätta tööstus ilma toormeta ei ole mõeldav?

G. Dreyersdorff: Ka Eesti Maaülikooli ekspertarvamus tõi välja, et Eesti rapsi kasvatusel on see oluline mõju. Numbritest kahjuks rääkida ei saa, kuna tegemist oli kiire erakorralise ekspertarvamuse küsimisega ja majandusliku arvamus esitamine võtab aega. Korjealadega seoses kui räägime põldudest ja põlde ümbritsevatest korjealadest, siis on leitud, et neonikotinoididega ja üldiselt pestitsiididega pritsimine mõjutab ka ümbritsevaid korjealasid. Paratamatult kanduvad need toimeained põldu ümbritsevatele korjealadele. Eesti Maaülikool on teinud mõni aasta tagasi uuringu, kus vaadati mees sisalduvaid pestitsiidijääke, kus leiti küllaltki palju pestitsiide jääke ehk siis mõjutab see ka inimesi.

T. Kevvai: Neonikotinoidide peamine põhjus nende keelustamisel on ikka mesilased.

R. Sõrmus: meie teada on olemas mingi juhised, Draft Bee Guidance Document, mille üle hakkavad liikmesriigid hääletama. Seal on teaduslikke meetoodilisi probleeme, kas seda oskate kommenteerida? KOM-ilt oodatakse dokumendi täiendamist enne kui see liikmesriikidele

hääletamisele välja pakutakse.

G. Dreyersdorff: see vastab tõele. 2013. a esitas EFSA KOM-ile ja liikmesriikidele juhenddokumendi, mis on võetud mesilaste riskihindamisel aluseks. Seda ei ole vastu võetud, sest 2013. a oli KOM-il ja liikmesriikidel ettepanekuid ning nüüd on jõutud selleni, et seda dokumenti tuleks täiendada ja metoodika tuleks ajakohastada kuna mitu aastat on möödas ja teadus on edasi arenenud.

S. Suu: dokument vajaks tõesti uuendamist. Kui see tuleb komitees hääletamisele, siis ka meie toetame uuendamise vajadust. Ekspertarvamus näitab hetkel aga ka seda, et on piisavalt palju teisi teadustöid, millele tuginedes saab väita, et neonikotinooididel on mõju tolmeldajatele ja keskkonnale. Ainuüksi sellepärast, et Bee Guidance Document ei ole nii hea kui ta võiks olla, ei peaks me olema neonikotinooidide keelustamisele vastu.

R. Rosenberg: Selleks, et mesinikud saaksid hästi ja ohutult äri ajada, siis põllumehed peaksid selle järgi oma tegevusi seadma.

T. Tamm: tuleviku arvelt ei tohiks küll toodangu näitajat parandada. Mesilaste teema on kindlasti laiem kui raps. Kui teadlased sellisele järeldusele on tulnud, siis Eesti ei tohiks küll hakata kellegi majanduslikke huvisid kaitsma.

2. Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise programmi tutvustus – ettekande tegi Madis Pärtel.

R. Sõrmus: Kui eesistujal ei ole oma teemasid, millisel kujul Eesti mured lauale jõuavad? Kas mingil kujul võib Eesti oma liikmesriigi arvamusi ka avaldada?

T. Tamm: Seisukohti saab praegu avaldada, seda võimalust ei võeta. KOM teeb juulis vahearuande, kus kajastub ka Eesti seisukoht. Nõukogu lauale jõuab see novembris. See on tava ja traditsioon, et riik, kes on eesistuja ei tohi domineerida. Poole aastaga ei ole ka ilmselt võimalik midagi suurt muuta, kuna protsessid on pikad. Mahe teemat on arutatud 3 aastat. Omnibusi määrusega ilmselt jõutakse kuhugi.

O. Petron: Praegu alles diskussioon algab, otsuseid veel vastu ei võeta. Eesistujana on meil kordades suurem võimalus saada kohtumisi, kus oma arvamusi avaldada.

T. Tamm: Eesti, Läti, Leedu, Taani, Rootsi, Soome on teinud tugeva algatuse ühisdokumendina ÜPP lihtsustamiseks, milles on 67 ettepanekut. Põllumajanduspoliitika peab muutuma lihtsamaks, arusaadavamaks, loogilisemaks.

R. Sõrmus: kas oleks võimalik need 67 ettepanekut meile ka saata?

T. Tamm: Jah, need ei ole salastatud ning need saadetakse.

J. Läänemets: Kui palju õnnestub Eestil ennast tutvustada? Oluline oleks näidata, kuidas ja kus Eesti põllumees toimetab.

T. Tamm: Tahame ka kindlasti Eestit tutvustada, kuid Lõuna-Eestisse ilmselt minekut ei ole, kuna reeglina jääb väljasõidu koht umbes tunniajase sõidu kaugusele. Tahame kõik oma võimalused põldude ja metsade näol ära näidata.

O. Petron: Oluline ei olegi see, kui kaugemale minna, oluline on Eesti olemus viia külastajateni.

M. Pärtel: Umbes 15 kõrgetasemelist üritust toimub Eestis, millest 2 toimuvad Tartus. Meie üritustel on tavaks ka ekskursioonid, mida üldiselt teistel ministriumite üritustel ei ole.

3. Euroopa Komisjoni algatatud avalik konsultatsioon ühise põllumajanduspoliitika ajakohastamine ja lihtsustamine – ettekande tegi Marko Gorban

T. Tamm: Rahade mõjusam küsimus on mõtlemiskoht. Kui panna kokku MAK ja otsetoetuste

eelarve, siis me ei ole üldse kehva koha peal. Teine on tootmine ühiku kohta. Leedu ja Läti põllumajandusministritega on kokkulepped, et kujundame koos oma seisukohad ning proovime juurde leida partnereid. Ükskõik mis poliitika tuleb, kindel on see, et Eesti on üks sellistest, kelle põllumees kaotab kõige vähem.

J. Läänemets: Milline on meie suhe põhjamaadega? Kas oleme nendega ühes paadis?

T. Tamm: Lihtsustamise osas tegime koos ettepanekute paberi, kus on peamine sõnum, et oleks vähem bürokraatiat ja et põllumees saaks rohkem raha kätte. Põhjamaadega saame üldjuhul hästi läbi. Taani, Soome, Rootsi on meiega ühes paadis.

O. Petron: Erinevates positsioonides on erinevad koalitsioonid. Otsemaksete ühtlustamises on näha ka, et soomlased panevad ka ise palju juurde ja tegelikult on meiega enamvähem samal tasemel. Taanlased ja rootslased on hästi liberaalse lähenemisega ning ütlevad, et otsemaksed tuleks üldse ära jätta ja lähme vabale turumajandusele. Seega läbirääkimiste käik saab keeruline olema. Oleme taanlaste ja rootslastega samas paadis rohestamise ja metsasuse teemaga.

J. Läänemets: kas toetuste tootmisest lahti sidumise poliitika jätkub?

M. Gorban: jah, jätkub.

O. Petron: liikmesriikide poolt on kõva surve seotud toetuste osakaalu protsendi tõstmisega. Anda kasutada eelarvest kuni 20% ja siis liikmesriik ise otsustab, kuidas ta seda kasutab.

K. Visnapuu: Muutused, mis põllumajanduses on toimunud, on tänu II sambale ja maaelu arengukavale. Ettepanek oleks tõsta rohestamine I sambast II sambasse. Keskkonnasõbralik toetus või mahe toetus täidab paremini keskkonnakaitselisi eesmärke. Samuti võiks meede olla 5 aastane, mitte aastane nagu praegu I sambas. Vähendaks ka bürokraatiat. Üldse I sambas see ökoalade, kraavide, metsatukkade temaatika ning deklareerimine, arvestamine, mõõtmine, vaidlemine, kirjapanek, mõõtmine jne ei anna keskkonnale midagi, küll aga suurendab bürokraatiat. II samba raha oleks paremini riigi kontrolli all. Eesti mõistes on ÜPT eelkõige maaomaniku toetus, aga enamus maast me rendime ja siis me maksame ÜPT rendina ära. MAKile on riik kohustatud midagi lisama, praegu 15%, I sambale ei lisa riik midagi. Igaks juhuks võiks teine samm olla võimalikult suur.

T. Tamm: ökoalade osas Komisjon analüüsis vajadust suurendada 5%-lt 7%-le, kuid jääb kehtima 5%.

M. Gorban: rohestamise tegelemine läbi II samba on olnud meie seisukoht ka liikmesriigina. Kuid me peame olema realistid, rohestamine on see, mis aitas I samba eelarvet säilitada. Seega raske uskuda, et rohestamine kuhugi ära kaoks.

T. Kevvai: I sambast 30% on rohestamine ja kui see tõsta II sambasse ning jagada see keskkonnatoetustena, siis oleks ka sellest rohkem kasu.

K. Visnapuu: kes liikmesriikidest seda ideed toetaks?

R. Rosenberg: Võiks olla 2 eraldi teemat. Riskijuhtimisel on oluline see, kuidas ettevõtte saaks kasumi akumulierida nii, et see oleks lõpptulemusena ettevõtte omakapitalis. Suur omakapital on kõige parem riski maandaja. Läbi esimese samba on ettevõttel seda kõige lihtsam teha, eriti kui ettevõttel on omandis palju maad. Tootvad meetmed võiksid käia läbi finantsinstrumendi. Teine teema on omakapitali investeringud MAK-is. Omakapitali investeringutel on 2 head asja: tuua noori juurde ja parandada laenu võtmise võimet. Näiteks suurendades ettevõtte omakapitali 10 000 eurot, suureneks laenu võtmise võime. Ettepanek oleks MAKi alt omakapitali investeringu meedet teha. Kuid need nõuaksid veidi seaduse muudatust.

R. Sõrmus: Saatsime ka kirjalikud ettepanekud. Peamine probleem on ebapiisavad sissetulekud. Põllumajandussektoris makstav palk on üks madalaimad. Probleemiks ka

põllumeeste kõrge vanus. ÜPP keerukad reeglid on probleemiks. Põllumehed on eelkõige toidu tootjad. Nii I ja II sammas on olulised. I sammas aitab tagada stabiilset sissetulekut ning kriisiolukordadega toimetulekut. II sammas aitab rahastada konkreetseid vajadusi. Toetame Kalmer Visnapuu mõtteavaldusi. Tõstsiime raha I sambast ka II, seeläbi on rohkem raha liikunud aktiivsetele tootjatele. Ei ole head lahendust, kuidas aktiivsele tootjale raha anda. Kellel on palju maad, sellel läheb hästi. Kellel rendimaad, siis veidi keerukam. Otsetoetuste tasemete ühtlustamisel on meil palju ära teha. Otsetoetuste vähendamine teatud summadest-oleme seisukohal, et tootjaid peaks kohtlema võrdselt. Ekspordi arendamisel toetame seda, mis slaididel. Ei saa olla normaalne, et iga riik käib mööda maailma ja avab turge. Eestil jäävad turud kinni, kuna ei ole nii palju ressursse, et kõik riigid turgude avamiseks läbi käia. Ekspordi puhul tuleb ka ühtsena käituda. Promotsiooni poliitika osas on õige suund, kuid võiks sisse viia regionaalse tasakaalu, sest muidu võidavad sellest vaid lõunariigid. Lihtsustamine on siiani tähendanud keerukamaks minemist. Radikaalne lihtsustamine on vajalik, vastasel korral ei saa keegi enam nõuetest aru. Näiteks alati ei pea põllumees pätt olema, kui paarist tuhandest loomast paaril on kõrvamärgid puudu. Sel juhul ei ole põllumees mitte pätt, vaid nii lihtsalt juhtub. NV osa võiks ka üle vaadata. Ära peaks võtma sellised nõuded, mis ei ole enam asjakohased. Taotlejatel peaks olema võimalus oma vigu parandada. Kontrollide läbiviimised ja vähendamised ei tohiks takistada toetuste väljamakseid.

T. Tamm: viimases nõukogus sooviti suurendada noortootjate toetuse hektarite arvu, mille kohta toetust maksta. Ekspordi osas teeme EASiga koostööd.

E. Pärnpuu: Täname Natura metsa toetuse eest. Kui tekitatakse piirangud, siis keegi peaks nende eest ka maksma. Kas läbi toetuste või saamata jäänud tulude. Soovime, et piirangud oleksid mõistlikud.

T. Tamm: metsandus on Eestis erilises olukorras, KEM korraldab ja MEM istutab.

V. Vingisaar: ka eelmisel perioodil oli lihtsustamine, kuid tavatootja jaoks läks kogu see teema keerulisemaks. Täna on põllumees pigem administreerija kui põllumees. Kõik need nõuded on läinud liiga keeruliseks. Kaks valikuvabadust, kas suuremad toetused ja keerulisemad nõuded või ilma toetusteta tegeleda põllumajandusega, aga see oleks tuleviku teema.

K. Reiter: ühtset põllumajanduspoliitikat ei ole võimalik ka lõpuni reguleerida. Kaubandus on see, mis annab hävingu. Kui võrrelda nt kurgi hinda, kus Eesti kurk on kallid ja Leedu kurk on nii odav ning Soome müüb odavamalt kui Soomes, siis ei olegi võimalik Eesti kurki kasvatada.

T. Tamm: see on tarneahela teema, ka riigisiselt võiks teha samme nii, et tootja saaks kaasa rääkida. Viimane näide on ühistuline sealihatootmine, koos kõike tehes on lihtsam. Oleme soovinud toetada ka tootjaorganisatsioone. Ei saa olla lihtsalt tootja, vaid tuleb kaasa rääkida igas etapis.

K. Liebert: Kõige üldisemad väljakutsed maapiirkonnas on inimeste vähenemine ja vananemine. ÜPP panus on toidutootmine, aga peaks olema ka maapiirkondade elujõulisuse säilitamine. ÜPP peab ikka ühtsena säilima ja ei saa lasta seda lammutada. Demograafilised muutused on olnud oluliselt suurema tähendusega kui kliima muudatused. ÜPP peab jääma põllumeeste rahaks ja maapiirkondade arendamiseks. Soovime väga, et saaks jätkata praeguse otsetoetuste süsteemiga (SAPS) ja, et ei peaks üle minema SPSile. Peame oluliseks teises sambas töökohtade säilitamist ja uute loomist.

T. Tamm: Loomulikult peame ette mõtlema ning kindlasti noorte teema on aktuaalne.

I. Laas: Ühiskond survestab metsa kaitsma. Natura 2000 võrgustik ja selle toetamist nähakse ette läbi MAKi. Metsade uuendamist kaasfinantseerib riik läbi keskkonnainvesteeringute keskuse metsandusprogrammi. KEM esitas ettepaneku jätkuvalt kajastada metsandust maaeluarengut kajastavas dokumendis. Ca 25% metsast on kaitse all.

S. Potisepp: Saadame kirjalikud ettepanekud. Oluline, et toorainet ikka kasvatatakse ja

mõistliku hinnaga. Ja et oleks lühike tarneahel. Kõik äärmuslikud nõudmised mõjutavad ka toidu mitte ostmise kaudu põllumajandust ning see ei ole väike probleem. Ekspordi toetamine igal viisil. ÜPP võiks olla rohkem tarbijakeskne. Toetused võiksid olla võrdsemad.

T. Kevvai: Nõuded kehtivad ikka, vahet ei ole kas ÜPP on. Toiduohutuse, keskkonnanõuded jäävad ikka, kui soovitakse eksportida. Ühed toetuse saamise nõuded, teised fütosanitaarsed ja veterinaarsed nõuded.

(allkirjastatud digitaalselt)
Tarmo Tamm
Nõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)
Ragni Koitmaa
Protokollija